

Henk Pijnenburg www.artpiijnenburg.nl henkpiijnenburg@gmail.com

Privé Domein 164

TIJ KOOLS (1947 Deurne-2016 Veghel) **was een voorloper in het op een goede manier omgaan met de natuur. Hij mag best eens geëerd worden.**

In Privé Domein 127 'Wordt Wakker Deurne' heb ik al eens over het werk van Tij geschreven. Echter het blijkt niet genoeg. Bij tijden doemt vanuit mijn onderbewuste de naam Tij Kools steeds opnieuw op in mijn geheugen. Het is alsof hij zegt: **"Henk doe er iets aan, je moet het gaan doen"**. (groen omdat het de kleur van de natuur is en de hoop)

Maar ieder keer stel ik het uit, niet omdat ik niet wil, maar gewoon omdat mijn hoofd vol zit en ik met zoveel dingen bezig ben. Bovendien hebben Leonie en ik met allerlei malheur te maken. Wij hebben echt gedacht dat ze het niet zou halen.

Tij Kools dus. Wat heb ik met hem precies te maken. Eigenlijk niet zoveel. Ik heb Tij in de jaren 1960-1980 weleens ontmoet. Een klein mager mannetje met een intellectueel brilletje. Ik had direct door dat hij een man met een missie was en die nooit zou ophouden daarmee door te gaan. Volgens mij, maar misschien vergis ik me, had hij een drukkerijtje in Deurne of Helmond. Een heel klein drukkerijtje, uitpuilend met drukwerk, waar hij zijn vlugschriften en Turfjes drukte.

Hij had over de onregelmatigheden in Deurne. Toch is Tij al die jaren bij me blijven hangen en tegen me aan gaan duwen. Soms zijn dingen niet te verklaren. Op een gegeven moment kun je er niet meer onderuit. Bovendien heb ik een enorm zwak voor de miskenden en onderdrukten.

In 2019 verscheen het fantastische boek *'Rondom De Mussenkeet' van Ed van de Kerkhof*. (1949) Ik heb zijn boek toen onmiddellijk gekocht, wat erin gebladerd maar kwam nog niet aan lezen toe. Ed kwam ik weleens tegen in het Regionaal Historisch Centrum in Eindhoven. Niet gevraagd wat Ed er deed. Pas vorig jaar ben ik zijn boek gaan lezen, telkens een bladzijde of twintig. Prachtige foto's staan in het boek van onder ander Hein van Bakel.

Een belangrijk en indrukwekkend boek omdat het over de historie van Deurne gaat.

Gek, pas veel later zag ik dat Ed het boek had opgedragen aan Tij Kools. Ed is een man die weet en aanvoelt wat en wie er belangrijk zijn geweest in Deurne. Ed en Tij waren goed bevriend met elkaar. Ed was jarenlang reportageredacteur van het Eindhovens Dagblad.

Tij Kools (Eindh.Dagblad) Tij met kraai of kauw Tij met Jules Grard Sientje Tij Kools met Jules de Corte

In zijn biografie wordt Tij publicist, schrijver, kunstenaar en uitgever genoemd. Tij is vooral bekend geworden om zijn schrijven over de misstanden in de gemeente Deurne. Dat komt bestuurders nooit goed uit. Het is zelden dat ze het belang van kritische burgers zien. Tij was een soort Pieter Omtzigt in zijn tijd.

Misstanden in de gemeente Deurne.

De CYAANKALIE KWESTIE

Als er iemand was die al in een heel vroeg stadium het enorme belang zag van de waarde van de natuur voor de mens dan was Tij het wel. In woord en daad met de pen bestreed hij dat er vergif in de grond verdween en het water, planten, insecten en de mens vergiftigd werden. Het speelde zich vooral in buurtschap Vreekwijk en de St. Jozef Parochie af. In plaats van heilig wijwater kregen de mensen onderaards cyaankali te verwerken. Het werden stortplaatsen van de gemeente waar van alles gestort werd wat men kwijt wilde. Langs de Oude Vreekwijkseweg ontstond een groot dal door uitgraving van leem voor steenovens in de buurt. Er werd gespeeld, gezwommen en gekanood.

foto Tij Kools archief: plaats waar cyanide-afval werd gestort

En juist deze plaats werd de grootste stortplaats van de gemeente. *Natuurlijk niet voor de deur van de burgemeester.*

Huisvuil, stinkend afval dat in de fik werd gestoken, waardoor er weer meer plaats vrij kwam om opnieuw er vuilnis te storten. Van het scheiden van kwalijke stoffen en materialen was toen nog geen sprake. Stankklachten van de bewoners werden afgehandeld als niet belangrijk. Er werd geen laag zand over de rotzooi gestrooid, nee rechtstreeks steeg de stank naar de bewoners.

Eind juli 1973 hoorden mensen dat er cyanide-afval gestort werd. Tij Kools, Jules de Corte (*de beroemde blinde zanger*) en Jack Harden (*kunstenaar*) kwamen in opstand en richtten de **AKTIEGROEP CYAANKALIE** op. (*de 'K' is een krachtiger letter dan de 'C'*)

Helmonds Dagblad, de Volkskrant en de VARA kwamen naar Deurne en eisten uitleg. Ook in Clauskes Kuil, Leegveld in de Peel en in de Zeilberg langs de spoorlaan werd cyanide-afval gestort.

Bijeenkomsten in de Vierspan leidden tot niets, ontkenningen te over en over de grond graasden koeien, dus zou er wel niets aan de hand zijn.

Toch al In 1971 laat de milieudefensie- milieubeweging van zich horen door milieuwetten te eisen tegen vervuilers.

*Niet toevallig is dat de vuilstortingen plaatsvinden in de tijd dat de Club van Rome (1968) in 1972 een vernietigend rapport '**Grenzen aan de groei en klimaatcrisis**' uitbrengt.*

[TIJ KOOLS - GERRIT VAN BAKEL - ED VAN DE KERKHOF - JULES DE CORTE](#) allemaal mensen met de juiste gevoelige snaar voor de waarde van natuur en mens.

Tij Kools komt met zijn Turfjes-serie waarin hij personen die in Deurne leefden en werkten: Hendrik Wiegiersma (1891-1969), huisarts, kunstenaar en verzamelaar, zijn huis werd in 1972 Museum De Wiegier Hub van Doorne, oprichter van DAF, Gard Sientje, zoon van een veenarbeider, kluizenaar, opgegroeid in een plaggenhut, had 35 honden en reed op vele motorfietsen in zijn bezit. Antoon Coolen, Frans Babylon, H.N. Ouwering, schrijvers, Jules de Corte, Carel Swinkels en de Deurnese Persstrijd, over de verbouwing van de Wiegier, De Deurnese Peel en vele andere onderwerpen.

[Gard Sientje met zijn honden - Plaggenhut waar Gard Sientje is opgroeid - Hendrik en Nel Wiegiersma H.W.:](#)
Mooiste portret van Nel in 1933

In mijn *Privé Domein 127 'Wordt Wakker Deurne'* heb ik een reeks belangrijke figuren uit de geschiedenis van de culturele rijkdom van Deurne laten spreken. Ook Tij Kools hoorde daarbij. *Echter Tij, de activist, die het opnam tegen de gemeente en opkwam voor de natuur en de gewone uitzonderlijke mensen is er het meest bekaaid vanaf gekomen. Door de liefde verhuist Tij naar Veghel, misschien was het ook een opluchting.*

Ik zou Tij willen vergelijken met *Gerrit van Bakel, de beroemdste kunstenaar van Deurne, De Peel, nationaal en internationaal.*

Tij Kools is een **a**Ktivist en Gerrit van Bakel een **I**dealist-**D**romer die de wereld met zijn machines een andere wereld toont dan die waarin wij verkeren. Zijn machines gaan traag, doorploegen de wereld in meer tijd dan een slak zich voortbeweegt.

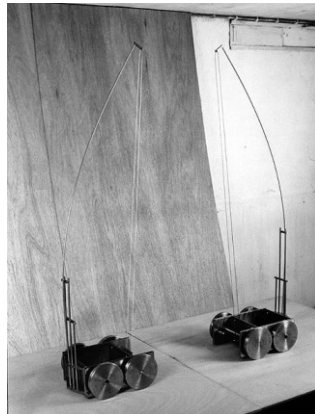
Gerrit vertraagt met zijn ingenieuze machientjes de tijd, roept door magie een einde te maken aan onze doorgedraaide geaccelereerde tijd, waarin alles sneller moet, meer moet, we ons kapot concurreren, we geen tijd meer hebben voor elkaar, de natuur in al zijn facetten; in een grote puinhoop achterlatend. De grond is overal vervuild, zelfs in een lege provincie als Drenthe is de grond vervuild. Als ze in ons Deurne grondproeven zouden nemen zal de uitkomst waarschijnlijk schrikbarend zijn.

De kranten staan er dagelijks vol van. Onlangs dinsdag 14 december : 'Cabaretier Finkers roept NAM op te stoppen met afvalwaterlozingen in Twente'. Helmonds Dagblad diezelfde dag: 'Hans van Berlo: "Mens is 60 jaar zó te keer gedaan dat de grond totaal is verdroogd door overmatig sproeien met grondwater."

Kools was een aKtivist avant la lettre. Niet alleen een opstandeling tegen de miskleunen van de gemeente Deurne. Hij had een enorme kennis van planten en dieren en kon daar kinderlijk blij om zijn als hij een nietig plantje ontdekte. Verdrietig zag hij planten, insecten en dieren voor zijn neus afsterven.

Waarom zou de huidige gemeente en haar raadsleden niet kunnen besluiten om Tij Kools de eer te geven die hij verdient. Juist nu in deze tijd. Ben er dankbaar en trots op zo'n man in uw midden te hebben gehad. Het had allang moeten gebeuren. Stap over de eigen schaduw heen. We moeten het oude vermolmde weten achter ons kunnen laten. Ik weet zeker dat onze goede wethouder Marinus Biemans vóór is. De huidige gemeenteraad zou ruimhartig moeten en willen erkennen wat Tij voor Deurne heeft betekend, in de hoop dat Tij het misschien toch nog opvangt daar ergens in het heelal.

Tata Steel IJmuiden, DSM Heerlen, varkenshouderijen in Brabant en Limburg, virussen: Het is nonchalant gedrag dat ons parten speelt, gebrek aan liefde voor al dat leeft. En ja het valt niet mee, we maken allemaal fouten, zijn allemaal schuldig, ook aan de daden van het verleden.

G. van Bakel: **UTAH-MACHINE**, 81x81x68,7, 1980 Het **wagentje van het goede en het kwade**, van geluk en ongeluk - van *bi-polair denken*, 165 x 42 x 33 cm, 1984, Bonnefantenmuseum en dan kan een derde manier van denken niet ontwikkeld worden. **Tetraëder**, 108 x 37,5 x 30 cm geopend: 199 x 169,5 x 144 cm, 1982, Van Abbemuseum

"Het grote wiel van de Utah-machine van Gerrit van Bakel bevat een oliereservoir dat bij temperatuurstijging uitzet en bij temperatuurdaling inkrimpt. De maximumsnelheid is 18 millimeter per dag. Gerrit van Bakel reageert op de acceleratie van de tijd." (Pr.Do.127)

De symboliek van de Tetraëder is de eenheid ervaren van onze wereld met de bovenwereld. Volgens google: bewust, geestelijk en kalm functioneren, groeien naar een volgende stap in de ontwikkeling van de mens, een balans vinden tussen mannelijk en vrouwelijk, aards en kosmisch, het ik en het wij.

Publicaties van Tj Kools in boekvorm *(rechtstreeks van internet)*

1. Heruitgave "Uit de donkere gewesten" van [H.N. Ouwering](#) (in de Turfjes-serie)
2. Grepen uit het leven van de zonderling "Grard Sientje" (Tij Kools) Turfjes-serie)
3. 6 boekjes in Peel- en Maaslands (in de Turfjes serie)
4. Peelbiografie over de kunstenaar Hub van Baar "Het vergeten leven" (Carel Swinkels) Turfjes-serie)
5. De naoorlogse relatie tussen Antoon Coolen en Huub van Doorne (Tij Kools)
6. Vidi Aquam - (Willem Iven) Turfjes-serie
7. Vur erpel en pap (Gerard Ulijn) Turfjes-serie
8. H.H.J. Maas Tussen Eindhoven en Venray (J. van den Dam) Turfjes-serie
9. Landinrichting (Willem Iven) Turfjes-serie
10. Van Vierze (Gerard Ulijn) Turfjes-serie
11. Pastoor Roes (Gerard Ulijn) Turfjes-serie
12. Deurnese Peel (Hans Joosten/Tij Kools)
13. Rode zon vol eeuwigheid (Jack Harden) Plevier-reeks
14. De Wiender (Lodewijk van Woensel) Plevier-reeks (herdruk)
15. Ozon (Jo Jansen) Plevier-reeks
16. Bistespeul (Willem Iven) Turfjes-serie

1. website "Deurne Archief" van Tij Kools
2. Virtual International Authority File (VIAF): 290640203
Website:<http://tjkkools.nl>

Privé Domeinen o.a.:

124: Hoe beleef ik de wereld? Making of Modern Art in het Van ABBE. De kracht van het noodlot – Nabootsing – Eigen keuze – Echt en Onecht (Gerrit van Bakel pag.12 en 13)

125: Een ontmoeting met drie oud-studenten o.a. de kwestie Maria Roosen- Gerrit van Bakel

127: Wordt Wakker Deurne met o.a. Tij Kools en Gerrit van Bakel

Ed van de Kerkhof: Rondon De Mussenkeet: Uitgave Heemkundekring H.N. Ouwering Deurne ISBN-nummer: 9789080326309 *(270 pagina's)*

Nu Deurne nieuwe wijken gaat bouwen zou het goed zijn de helden van het verleden en heden met een straatnaam te eren.